Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2023/2024
(zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Klasy VII i VIII
Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
Aleksander Fredro, *Zemsta*
Jan Kochanowski, wybór fraszek i trenów, w tym treny VII, VIII
Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona*, *Śmierć Pułkownika*, *Świtezianka*, *Dziady* część II, *Pan Tadeusz* (całość)
Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
Henryk Sienkiewicz, *Quo vadis*, *Latarnik*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Klasy VII i VIII
Jan Kochanowski, treny I, V
Ignacy Krasicki, *Żona modna*
Adam Mickiewicz, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*
Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace*
Sławomir Mrożek, *Artysta*
Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Aleksander Kamiński

KAMIENIE NA SZANIEC

W każde niemieckie święto wywieszały niemieckie i Niemcom podległe urzędy ogromne czerwone flagi ze swastykami. Te wielkie jaskrawe płótna zwisały na dziesięć metrów i często niemal dotykały chodników, prowokując polskie oczy swą symboliką. Stwierdzić trzeba, że pierwsze hitlerowskie flagi zerwane były w Warszawie rękami Alka. Ponieważ chłopiec ten, jak się przekonano już od pierwszych tygodni pracy w „Wawrze", miał wyjątkowo rozwiniętą odwagę, a ponadto wciąż gnał go niepokój w poszukiwaniu rzeczy niecodziennych, w wykonywaniu czynów niełatwych – ponieważ silnie grała w Alku ambicja – toteż flagi hitlerowskie, na które ruszał osobiście – były to zawsze flagi wyjątkowe. Koledzy z jego piątki szli na ściąganie flag normalnych, skromniejszych rozmiarów, na mniej ruchliwych ulicach. Alek ruszał do flag największych, do najbardziej eksponowanych punktów miasta. On też zerwał olbrzymią flagę z gmachu PKO[1] na rogu Świętokrzyskiej i Marszałkowskiej. Wspinanie się, silne szarpnięcie, szybkie zwinięcie flagi i jazda. A potem – uśmiechnięty, zadowolony – odwiedza Alek przyjaciół i wymachując rękoma, pełen entuzjazmu, szybko opowiada o tym, jak to było.

– Cóż, u Boga Ojca, myślisz, że ty jeden to potrafisz! – żachnął się kiedyś Rudy. – Przyjdź do mnie jutro, a postaram się pokazać ci coś!

Zaintrygowany Alek wpadł następnego dnia do Rudego i oczom swoim nie wierzył: w pokoju czerwieniła się masa płótna trzech potężnych, dziesięciometrowych flag.

– Rudy! Człowieku! Gdzieś ty to zrobił?

– Zdjąłem z Zachęty[2].

– Bujasz, niemożliwe!

– Jedźmy, sprawdzimy.

Pojechali. Alek już z daleka wlepił wzrok we fronton[3] Zachęty i zdumiony zaczął cmokać. – No, no, no! – Spośród czterech olbrzymich flag wisiała tylko jedna. Trzy inne były zerwane. Na drążkach u góry czerwieniały strzępy mocno trzymających się resztek materii.

– No, no, no! – powtórzył z uznaniem Alek, patrząc na małą postać Rudego i w myśli przymierzając ją do dolnego drążka ostatniej ocalałej flagi. Drążek ten był mniej więcej na trzymetrowej wysokości od ziemi. W oczach Alka widniało nieukrywane zdziwienie.

Oczywiście wszystkie wyczyny Alka, Rudego i ich kolegów nie rodziły się chaotycznie i przypadkowo. Tylko ktoś nieznający mechanizmu działania zespołowego mógłby powziąć absurdalną myśl, że młodzi ludzie zależnie od natchnienia i od nastroju wykonywali te czy inne oderwane akcje.

W istocie rzecz wyglądała bardziej skomplikowanie, a może bardziej prosto; za kulisami efektownej akcji Buków znajdował się ich przywódca i reżyser – Zośka. […]

W każdej pracy, jaką trzeba było robić, Zośka brał osobiście żywy i bezpośredni udział. Przewodził w czasie szaleństwa „victorii", bił rekordy w czasie rysowania „kotwic".

W czasie roboty odznaczał się dużym opanowaniem i spokojem. Spokój ten i opanowanie najbardziej imponowały Bukom.

Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*, Warszawa 1999.

[1] PKO – Pocztowa Kasa Oszczędności.
[2] Zachęta – popularna nazwa siedziby Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych, instytucji zajmującej się wystawianiem i kolekcjonowaniem dzieł polskich artystów. W czasie II wojny światowej mieścił się tam Dom Kultury Niemieckiej.
[3] Fronton – trójkątna, górna część przedniej ściany budynku.

[442 wyrazy]

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Kamieni na szaniec* oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W tekście znajduje się informacja o tym, kiedy dekorowano niektóre budynki hitlerowskimi flagami.	**P**	**F**
Zdjęcie przez Alka hitlerowskiej flagi z gmachu PKO skłoniło Rudego do przeprowadzenia podobnej akcji.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Kamieni na szaniec* dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Z przytoczonego fragmentu utworu wynika, że

A. wyczyn Rudego nie wywarł na Alku żadnego wrażenia.
B. Zośka nie brał udziału w planowaniu akcji przeciw okupantowi.
C. przyjaciele podziwiali Zośkę za umiejętność zachowania zimnej krwi w każdej sytuacji.
D. koledzy pomagali Alkowi w ściągnięciu flagi z budynku Pocztowej Kasy Oszczędności.

Zadanie 3. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu *Kamieni na szaniec* wyjaśnij, jak fakt, że *silnie grała w Alku ambicja*, wpływał na podejmowane przez niego działania. Nie cytuj.

……

Zadanie 4. (0–1)

Przeczytaj poniższy fragment.

W każdej pracy, jaką trzeba było robić, Zośka brał osobiście <u>żywy i bezpośredni udział</u>. Przewodził w czasie szaleństwa „victorii", bił rekordy w czasie rysowania „kotwic".

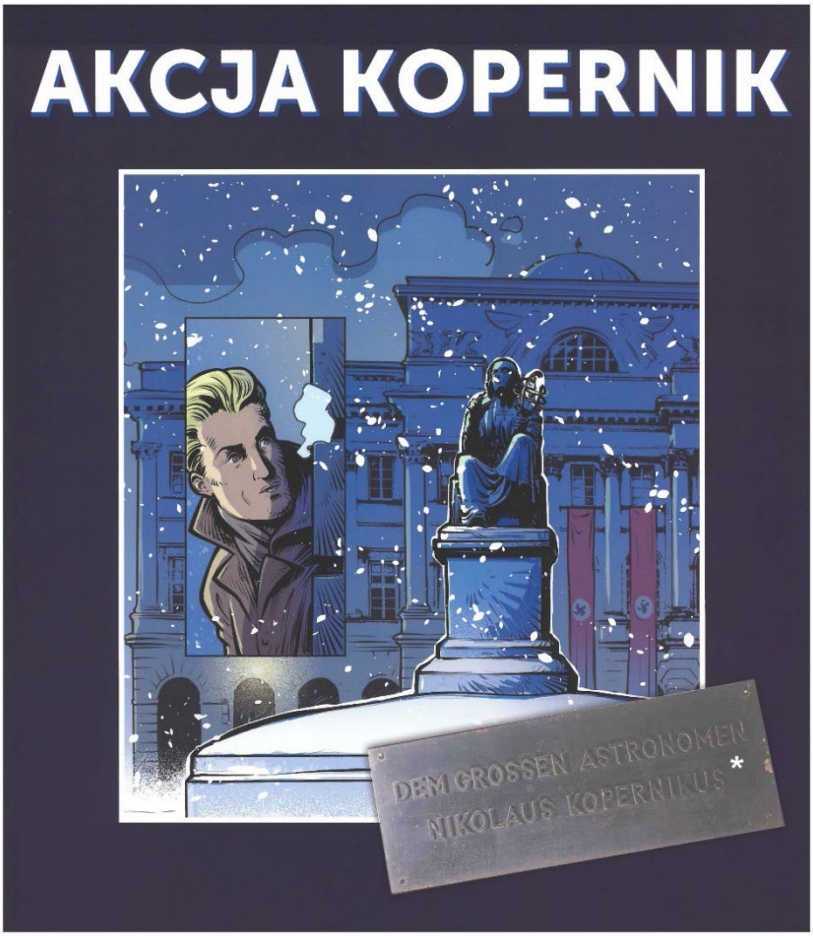
Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Podkreślona część wypowiedzenia oznacza, że Zośka działał przede wszystkim

A. szybko.
B. konsekwentnie.
C. bez zastanowienia.
D. z zaangażowaniem.

Zadanie 5. (0–1)

Obejrzyj poniższą ilustrację umieszczoną na okładce komiksu przygotowanego przez Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku.

* Niemiecki napis na tablicy: *Wielkiemu astronomowi Mikołajowi Kopernikowi.*

Elżbieta Olczak, Sławomir Kiełbus, *Akcja Kopernik*, Gdańsk 2020.

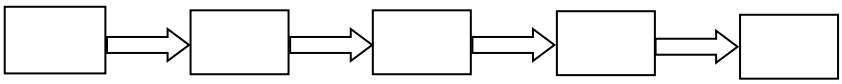
Na podstawie znajomości całego utworu *Kamienie na szaniec* uzasadnij, że sytuacja – do której nawiązuje powyższa ilustracja – stanowi potwierdzenie, że Alek potrafił decydować się na czyny niełatwe. W uzasadnieniu wyjaśnij, na czym polegała trudność tej akcji.

……

Zadanie 6. (0–2)

Na podstawie znajomości całego utworu *Kamienie na szaniec* ułóż poniższe zdarzenia zgodnie z porządkiem chronologicznym. Wpisz litery (A–E) w kratki we właściwej kolejności.

A. Wybuch wojny i opuszczenie Warszawy przez Buki.
B. Powrót do stolicy i przystąpienie do organizacji PLAN.
C. Zdanie matury i wyprawa zespołu Buków w polskie góry.
D. Podjęcie działań dywersyjnych i udział w akcji pod Arsenałem.
E. Włączenie się w działalność Małego Sabotażu i pierwsza akcja uliczna.

Zadanie 7. (0–2)

Wybierz bohatera lektury obowiązkowej – innej niż *Kamienie na szaniec* – który, podobnie jak Alek, potrafił się zdobyć na bohaterski czyn, przekraczający możliwości przeciętnego człowieka. Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohatera.

Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą Twoją argumentację.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.

Tytuł lektury: ……

Bohater lektury: ……...

Uzasadnienie wyboru: ……

……

Zadanie 8. (0–2)

8.1. Uzupełnij poniższe zdanie. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W wypowiedzeniu *Alek już z daleka wlepił wzrok we fronton Zachęty* funkcję podmiotu pełni wyraz | **A** | **B** |, natomiast wyrażenie *z daleka* jest | **C** | **D** |.

A. *wzrok*
B. *Alek*
C. dopełnieniem
D. okolicznikiem

8.2. Wypowiedzenie *Alek już z daleka wlepił wzrok we fronton Zachęty* przeredaguj tak, aby użyte w nim sformułowanie charakterystyczne dla polszczyzny potocznej zastąpić wyrazem lub sformułowaniem charakterystycznym dla polszczyzny wzorcowej.

……

Zadanie 9. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W wypowiedzeniu *Jedźmy, sprawdzimy* przecinek oddziela zdania składowe w wypowiedzeniu złożonym współrzędnie.	**P**	**F**
W wypowiedzeniu *Bujasz, niemożliwe!* wykrzyknik służy podkreśleniu rozkazującego tonu wypowiedzi.	**P**	**F**

Zadanie 10. (0–2)

Uczniowie jednej ze szkół podstawowych zaprojektowali grę planszową opartą na motywach utworu *Kamienie na szaniec*. Na polach planszy do gry umieścili elementy graficzne nawiązujące do treści lektury. Poniżej znajduje się projekt graficzny planszy do tej gry.

Spośród elementów graficznych nawiązujących do treści lektury – umieszczonych na planszy – wybierz dwa i wyjaśnij, w jaki sposób elementy graficzne wybrane przez Ciebie łączą się z działaniami bohaterów *Kamieni na szaniec*.

Element graficzny 1.: ……

Wyjaśnienie: ……

……

Element graficzny 2.: ……

Wyjaśnienie: ……

……

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Frédéric Lenoir
O SZCZĘŚCIU

O wiele łatwiej odpowiedzieć każdemu z nas na pytanie: *Co sprawia, że jestem szczęśliwy?*, niż na pytanie: *Czym jest szczęście?*. Mogę powiedzieć, że jestem szczęśliwy, gdy przebywam z tymi, których kocham, gdy głaszczę kota, siedząc przed rozpalonym kominkiem, słucham Bacha lub Mozarta[1], kiedy wędruję górskim szlakiem… Te doświadczenia oraz wiele innych sprawiają, że jestem szczęśliwy. Ale czy szczęście sprowadza się do prostego mnożenia takich chwil? I dlaczego te czy inne przeżycia dają mi szczęście, choć niekoniecznie przecież muszą uszczęśliwiać każdego z nas?

We współczesnym świecie można żyć jako tako szczęśliwie, nie zadając sobie zbyt wielu pytań. Można skupić się na tym, co nam sprawia przyjemność, i w miarę możliwości unikać wszystkiego, co trudne. Jednak życie pokazuje, że są rzeczy w danej chwili bardzo przyjemne, które ostatecznie przynoszą negatywne skutki. I na odwrót, bywa, że przykre doświadczenia umożliwiają nam rozwój i okazują się w dłuższej perspektywie korzystne.

Być szczęśliwym to nauczyć się wybierać. Nie tylko właściwe przyjemności, lecz także własną drogę, zawód, to, jak się żyje. Wybierać rozrywki, przyjaciół, wartości, na których opieramy życie. Wybieramy tę, a nie tamtą przyjemność lub rezygnujemy z innej, bo tym samym nadajemy naszemu życiu sens. Niektórzy szukają sensu życia w niesieniu pomocy bliskim, w walce z nierównościami społecznymi, w poświęcaniu czasu ludziom cierpiącym. Treść tego „sensu” może się różnić w zależności od osoby, ale ostatecznie stwierdzamy, że aby budować nasze życie, każdy z nas musi nim pokierować, przypisać mu cel, nadać jakieś znaczenie, jakiś kierunek.

Nie sposób osiągnąć głębokiego szczęścia bez rezygnacji z niektórych natychmiastowych przyjemności lub bez zastanowienia się nad naszymi wyborami i zamierzeniami. Innymi słowy: dążenie do pełniejszego szczęścia wymaga od nas więcej inteligencji i silnej woli. Będziemy sobie wyznaczać cele, które nas uszczęśliwią, i wybierać środki do ich osiągnięcia. Pasjonat muzyki, który marzy o tym, by zajmować się nią zawodowo, poświęci wiele godzin dziennie na naukę gry na instrumencie. Podejmie wszelkie wysiłki, aby opanować ją do perfekcji kosztem rozrywek i przyjemności. A im większe będzie robił postępy, tym więcej przyjemności będzie czerpał z gry, aż wreszcie zrobi karierę muzyka. Będzie szczęśliwy, że udało mu się zrealizować najgłębsze marzenia, choć zapłaci za to wysoką cenę swoimi wyborami, zaangażowaniem, wytrwałością w pracy. Ktoś inny może gonić za tym samym marzeniem, ale nie podporządkuje życia temu celowi i wciąż będzie grał po amatorsku. Latami będzie powtarzał rodzinie, że ma „duszę muzyka”, że pragnąłby żyć ze swojej pasji, lecz z powodu braku wytrwałości i wysiłku nigdy mu się to nie uda, co być może wywoła u niego frustrację[2].

Jak podkreślał filozof Alain[3], „nie może być szczęśliwy ten, kto tego nie pragnie; dlatego trzeba chcieć swojego szczęścia i je tworzyć”.

Na podstawie: Frédéric Lenoir, *O szczęściu. Podróż filozoficzna,* tłum. Wojciech Prażuch, Warszawa 2016.

[1] Bach, Mozart – znani kompozytorzy muzyki klasycznej.
[2] Frustracja – rozgoryczenie, złość.
[3] Alain – pseudonim francuskiego filozofa o nazwisku Émile Chartier.

[453 wyrazy]

Zadanie 11. (0–2)

Uzupełnij poniższe zdania tak, aby powstało spójne streszczenie tekstu *O szczęściu*.

Tematem tekstu Frédérica Lenoira jest …… .

Autor rozpoczyna swoje rozważania od ……

…….. ,

a następnie ……..

……

W zakończeniu ……

…….. .

Zadanie 12. (0–1)

Spośród podanych pytań wskaż to, na które <u>można znaleźć</u> odpowiedź w 3. akapicie tekstu Frédérica Lenoira. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Czy przyjemności mogą pociągać za sobą złe skutki?
B. Czy odpowiedź na pytanie o istotę szczęścia jest łatwa?
C. Dlaczego w dążeniu do szczęścia potrzebna jest wytrwałość?
D. Jaki jest związek między poczuciem szczęścia a podejmowaniem wyborów?

Zadanie 13. (0–1)

Na podstawie 4. akapitu tekstu Frédérica Lenoira dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Zgodnie z treścią 4. akapitu tekstu Frédérica Lenoira szczęście jest

A. otrzymywane jako niespodziewany prezent.
B. zdobywane przez tych, którzy unikają trudności.
C. osiągane w wyniku realizacji wyznaczonych celów.
D. odczuwane silniej, gdy nie wymaga od nas wysiłku.

Zadanie 14. (0–1)

Na podstawie tekstu Frédérica Lenoira oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Przykre i trudne doświadczenia nie mają wpływu na nasz rozwój.	**P**	**F**
Aby być w pełni szczęśliwym, trzeba przemyśleć kierunek swoich działań.	**P**	**F**

Zadanie 15. (0–2)

Przeczytaj wiersz *Dar* Czesława Miłosza.

Czesław Miłosz
DAR

Dzień taki szczęśliwy.
Mgła opadła wcześnie, pracowałem w ogrodzie.
Kolibry przystawały nad kwiatem kaprifolium[1].
Nie było na ziemi rzeczy, którą chciałbym mieć.
Nie znałem nikogo, komu warto byłoby zazdrościć.
Co przydarzyło się złego, zapomniałem.
Nie wstydziłem się myśleć, że byłem, kim jestem.
Nie czułem w ciele żadnego bólu.
Prostując się, widziałem niebieskie morze i żagle.

Berkeley, *1971*

Czesław Miłosz
(1911–2004)
Jeden z najwybitniejszych polskich poetów, prozaik, eseista, historyk literatury. W 1980 r. otrzymał Nagrodę Nobla w dziedzinie literatury.

Czesław Miłosz, *Dar*, [w:] tegoż, *Wiersze wszystkie*, Kraków 2018.

[1] Kapryfolium – tu: kaprifolium – pnący krzew o różowych, białych lub żółtawych kwiatach.

15.1. Spośród podanych niżej sformułowań wybierz te <u>trzy</u>, które dotyczą podmiotu lirycznego wiersza *Dar*. Następnie zapisz oznaczenia literowe tych sformułowań w miejscach wyznaczonych kropkami.

A. Akceptacja siebie.
B. Odczuwanie spokoju.
C. Zaspokajanie ambicji.
D. Bliska więź z innymi ludźmi.
E. Kontakt ze światem przyrody.

Sformułowania, które dotyczą podmiotu lirycznego wiersza *Dar*, oznaczono literami:

…… , …… oraz …… .

15.2. Czy opinia filozofa Alaina: *nie może być szczęśliwy ten, kto tego nie pragnie; dlatego trzeba chcieć swojego szczęścia i je tworzyć*, może stanowić komentarz do wiersza *Dar*? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do treści utworu Czesława Miłosza.

.....

Zadanie 16. (0–1)

W którym z wyrazów pisownia „ż” jest zgodna z tą samą szczegółową zasadą ortograficzną, co zastosowana w wyrazie *ważyć*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *dążyć*
B. *mnożyć*
C. *przeżyć*
D. *angażować*

Zadanie 17. (0–3)

Zredaguj ogłoszenie o otwarciu wystawy fotograficznej pod tytułem *Szczęście zatrzymane w obiektywie*. Zachęć do udziału w tym wydarzeniu, używając dwóch argumentów.
Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Ogłoszenie

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 18. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **rozprawkę** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronie 3 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Innym utworem literackim w rozprawce może być także lektura obowiązkowa.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.
- Pisz czytelnie.
- Pamiętaj, że zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem albo wypowiedzi aprobujących nieetyczne postępowanie bohatera.

Temat 1.

Napisz rozprawkę, w której rozważysz trafność stwierdzenia, że warto pomagać innym. W argumentacji odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego.

Temat 2.

Bez ciebie nie poradziłbym/poradziłabym sobie w tej sytuacji… **Napisz opowiadanie o przygodzie z bohaterem wybranej lektury obowiązkowej, którego pomoc sprawiła, że Wasza przygoda zakończyła się szczęśliwie. Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybraną lekturę obowiązkową.**